

Поводом обележавања 175 годишњице рођења нашег знаменитог историчара, филолога и државника Стојана Новаковића на његов гроб је венац положила делегација Српске напредне странке предвођена Александром Мартиновићем.

Овим чином они су свакако желели да нам поруче да је ова странка идеолошки настављач и следбеник историјског и политичког наслеђа Напредне странке, чији је један од истакнутих вођа и оснивача био Стојан Новаковић. Ова бизарна и претенциозна намера Српске напредне странке само указује на њихову очајничку тежњу да нађе своје упориште у нашој политичкој традицији, без обзира што то у овом примеру нема никаквог смисла и реалног утемељења.

Успостављање континуитета између Напредне странке у којој су деловали Стојан Новаковић, Светомир Николајевић, Владан Ђорђевић, Милан Пироћанац, Милан Кујунџић, Љубомир Каљевић и Мита Ракић, са Српском напредном странком је сасвим непримерено и нема никаквог упоришта у политичком деловању напредњака половином 19. и почетком двадесетог века.

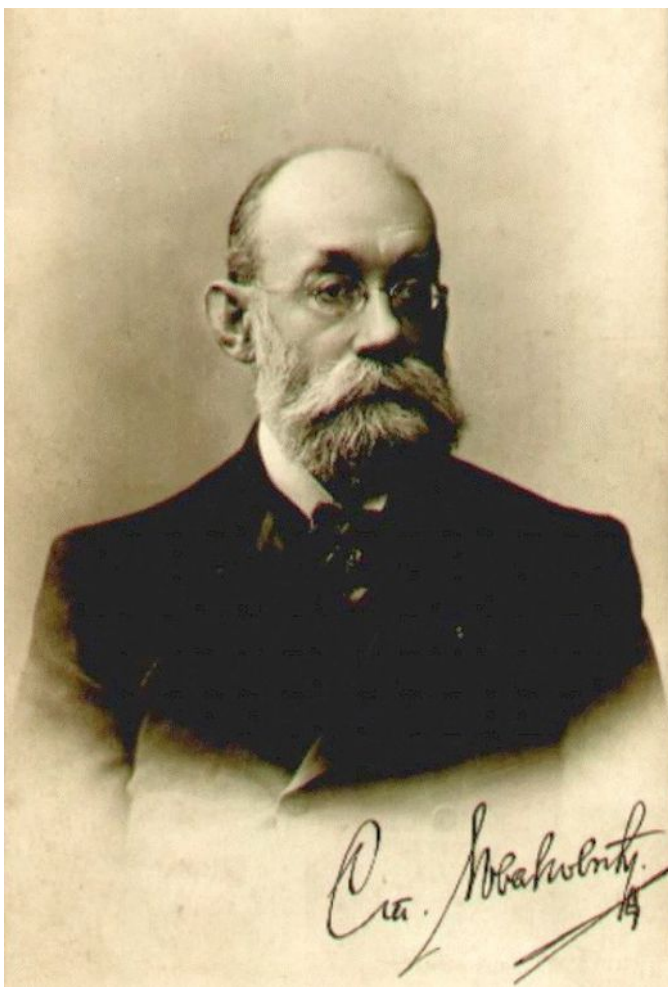
Пре свега, ради се о посебним историјским и политичким околностима у којима је функционисала Напредна странка, тежећи да у тадашње српско друштво унесе идеје либерализма и владавине закона. О томе је најупечатљивије говорио Бошко Мијатовић у предговору књизи „Српски конзервативци 1878 – 1914 године“.

Пише: Маринко М. Вучинић
уторак, 07 новембар 2017 12:20

Погледајмо програмске ставове:

Основни став напредњачког програма из 1880 године био је : „Закон, слобода, напредак, то су три главне боје заставе коју, ево, развијамо“. Закон би, рекоше морао постати „светиња и за мале и за велике“. Да би закон морао постати „општа светиња и прећи у саму крв грађана“ нужно је да им „основи“ буду у „свесноме договору“ и уз „јавну контролу“.

Овим је сугерисано да би законе требало да усваја (и)представничко тело(свесни договор), а уз контролу јавности. Присутна је имплицитна критика аутократске државе (па и кнеза Михаила): „закони престају бити извор снаге, ако се неприродно намећу“, па је нужно да „народ преко изабраних својих представника има учешћа у јавним пословима“, што се може остварити тек под правом уставношћу и политичким слободама.

Стојан Новаковић, виђени напредњак, сматрао је да „у конзервативне идеје поглавито

Пише: Маринко М. Вучинић
уторак, 07 новембар 2017 12:20

иде чување реда, пажња на традиције колико их има, строго држање законитости, жртвовање свију ситних обзира дисциплини, оданост к својој служби, верност к задатој речи, к своме старијем и к закону, реформе еволуцијом, искреност политичких убеђења“.

Додуше, неке од наведених ставова конзервативци деле и с либералима, тако да напредна странка поседује и изражене особине либералне странке. Напредњачка странка је била једина потпуно прозападњачка у Србији, па се борила и изборила за либерални капитализам, што је представљало епохални резултат за тадашњу Србију, у којој су многи, од социјалиста до радикала, тражили излаз за Србију у патријархалној традицији(задругама, општинама).

Када се сагледају овако изнете основна идејна полазишта Напредне странке и њена основна политичка опредељења, свако поређење са политичком праксом Српске напредне странке чини се гротескним и излишним. Јер ова странка, вршећи власт у савременој Србији, управо драстично негира политичко и идејно наслеђе Напредне странке Стојана Новаковића и Милана Пироћанца.

Јер, ми очигледно данас немамо ситуацију у којој је закон постао светиња и за мале и велике, немамо свесни договор и контролу јавности, не постоји поштовање уставности и политичких слобода, стварна министарска одговорност није остварена, а не постоји ујамчена потпуна независност судске власти, изостаје строго придржавање принципа законитости, као и жртвовање свих ситних обзира општем добру, али и искреност политичких убеђења без претварања и шпекулације.

Бошко Мијатовић је с пуно права означио Напредну странку као либерално оријентисану, што се никако не може рећи за политичко опредељење Српске напредне странке која се у свом деловању ослања само на оне „идеје“ које им доносе тренутну прагматичну корист, а без јаснијег утемељења у одређеном политичком и идејном корпусу идеја. Њено политичко деловање је управо негација основних начела демократије и друштва заснованог на либералним вредностима.

Српска напредна странка ствара систем у коме се остварује успостављање апсолутне власти у рукама њеног председника који врши сада и функцију Председника Републике. Ради се о увођење класичног примера неолибералне демократије у коме се развија разобручени култ неприкосновеног вође који не поштује основне либералне и демократске принципе: поделу власти, независност судства, постојање функционалне

критичке јавности, уставност и законодавну власт оличену у Народној скупштини.

Зато је и разумљива потреба Српска напредне странке да се по сваку цену, и то без икаквог основа, ослони на драгоцено политичко и историјско наслеђе Напредне странке јер она и нема своју јасно одређену и профилисану идеолошку матрицу. Што се може видети у стварању непринципијелних коалиција, преузимању различитих и контрадикторних политичких и идејних ставова, гушењу слободе говора и утицаја критичке јавности и негирању темељних демократских начела.

Безобзирност, бахатост, тривијализација политичког живота, неодговорност и стварање култа личности спадају међу главне одлике власти Српске напредне странке, а покушај непримереног преузимања политичке традиције Напредне странке само су доказ више да ова странке нема снаге и способности да артикулише своју јасно одређену идеолошку и политичку концепцију.

Зато и посеже као и њени функционери опробаном средству - преписивању и грубом плагирању либералних и демократских идеолошких и политичких идеја које она својим досадашњим деловањем непрестано доводи у питање и поништава.